Чому колективний Захід, позбавивши Україну ядерного щита, не вивчив урок

Читать на русском

Чому колективний Захід, позбавивши Україну ядерного щита, не вивчив урок

У 1992 році західні ЗМІ називали Україну «дикуном із ядерною булавою». Але таким дикуном виявилася Росія

Нещодавно в американському журналі The National Interest оприлюднено архівні матеріали про те, як Вашингтон змушував Україну відмовитися від ядерної зброї попри ризик російського вторгнення.

Документи свідчать «як дві американські адміністрації (президенти Джордж Буш та Білл Клінтон – авт.), вище керівництво Пентагону та й НАТО тиснули на Україну, щоб вона відмовилася від своєї єдиної стримуючої сили проти російської агресії – ядерної зброї – попри реальний ризик російського вторгнення».

Представлені у публікації архівні дані також засвідчили про абсолютно поверхневий підхід США у темі нових глобальних проблем, які виникли у зв'язку з розпадом ядерного СРСР та зникненням так званої «біполярної рівноваги» на якій трималась міжнародна політика та мир після Другої світової війни.

У цьому контексті пророчими видаються рекомендації останнього міністра закордонних справ СРСР та президента Грузії Едуарда Шеварднадзе президенту Кравчуку щодо нашого ядерного арсеналу: «Якщо Україні вдасться зберегти хоча б одну ядерну ракету, як стримувальний фактор для самозахисту, вона зможе захистити свою незалежність і суверенітет від тих божевільних у Кремлі».

18 листопада 1993 року український парламент ратифікував Договір СТАРТ -І щодо скорочення стратегічних наступальних озброєнь (СНО). Своїм законом Верховна Рада України зобов'язала виконавчу владу знищити лише 36% стратегічних ракет та 42% ядерних боєголовок. Таким чином, президент і Верховний головнокомандувач Кравчук отримав колосальний ядерний та стратегічний арсенал для багатолітнього стримування імперських амбіцій Росії. Проте ні дружні поради грузинського колеги Шеварднадзе, ні Закон України не зупинили без'ядерний рух української виконавчої влади за кремлівським сценарієм. Про це – далі.

1992 -1994 роках я очолював спеціальну парламентську комісію, яка напрацьовувала рішення щодо ядерного роззброєння, а також був першим головою урядової делегації на переговорах щодо скорочення СНО (грудень 1992- липень 1993). З огляду на матеріали з американського видання необхідно зробити принципові уточнення усього перебігу подій щодо ядерного роззброєння України аби катастрофічні помилки минулого не повторилися у жахливому сьогоденні – повномасштабній російській агресії проти України, що також загрожує світу ядерним апокаліпсисом.

Можу підтвердити, що ні США, ні тим більше Україна до початку 1992 року не мали власного бачення що робити з ядерними арсеналами СРСР. Як відомо, українське без'ядерне майбутнє з'явилося у Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року, коли наша держава ще перебувала у складі СРСР. Також відомо, що президент США Джордж Буш менш аніж за місяць до проголошення Незалежності України переконував депутатів Верховної Ради підтримати «перебудову» Горбачова та цілісність ядерного СРСР. Отож, на той час усі ядерні стратегії одноосібно генерував лише Кремль.

Відомо, що саме Кремль рекомендував США утриматись від визнання незалежності України до її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ), як без'ядерної країни. Про це повідомила у листопаді 1992 року «Нью-Йорк Таймс». Проте вражаючий результат українського референдуму 1 грудня 1991 року, коли понад 90% українських громадян підтримали Акт проголошення незалежності України, зламав плани Кремля та примусив адміністрацію Буша у грудні 1991 року визнати нашу державу.

Ситуація у США щодо української ядерної зброї почала змінюватись унаслідок активної співпраці представників демократичної опозиції Верховної Ради з американськими посадовцями. Цей період у документах детально представлено у моїй книзі «Історія ядерного роззброєння України». Вже у грудні 1992 року заступник Держсекретаря передав послу України у Вашингтоні Олегу Білорусу пропозицію президенту Кравчуку рухатись до членства у НАТО замість ядерного стримування Росії. «Ядерна зброя не захистить вас від Росії, навпаки питання вашої безпеки стане ще гострішим. Єдина запорука безпеки – входження в трансатлантичні структури».

Зі свого боку наша парламентська комісія вже у серпні 1992 року оприлюднила результати роботи щодо розробки власної стратегії ядерного роззброєння. Я презентував її у вигляді програмної статті «Ядерна зброя України: благо чи зло. Політико-правовий і економічний аналіз роззброєння» («Голос України» серпень-вересень 1992).

Парламентська програма набуття Україною без'ядерного статусу давала однозначну відповідь на ключові питання щодо ядерних арсеналів, які постійно виникали не лише на Заході, але й у коридорах української виконавчої влади. Вперше була надана чітка відповідь:

- згідно з міжнародним правом ядерна зброя є власністю України
- фінансувати знищення третього ядерного потенціалу світу повинні всі зацікавлені у цьому держави світу.
- ядерні матеріали з боєголовок необхідно використовувати для потреб атомної енергетики України.
- ядерну зброю у системі національної безпеки України найбільш доцільно замінити членством у ЄС та НАТО.

Керуючись положеннями цієї стратегії, український парламент ухвалював усі свої подальші рішення щодо досягнення без'ядерного статусу. Зокрема, 3 червня 1993 року на закритому засіданні парламенту депутати відхилили переважною більшістю голосів пропозицію президента Кравчука щодо негайної ратифікації двох договорів – СТАРТ -І та ДНЯЗ, як без'ядерна держава. Ба більше – у заяві тодішнього прем'єр-міністра Леоніда Кучми, що завершувала парламентські дебати, однозначно було підтримано позицію нашої комісії. Зокрема:

- Україна є власницею ядерної зброї
- Україна тимчасово (до знищення всіх ядерних боєголовок) є ядерною державою
- Скороченню підлягає не увесь ядерний арсенал, а залишається 46 стратегічних ракет українського виробництва,.
- Питання ратифікації СТАРТ- І та ДНЯЗ потрібно розглядати окремо.

Попри закритий формат засідання парламенту, усі західні ЗМІ миттєво почали обговорювати рішення Верховної Ради. Заява прем'єра Кучми стала топ-темою світової преси.

Реакція Білого дому була блискавичною, і – що важливо – вже принципово відрізнялася від російської. За повідомленнями західних ЗМІ, США відмовляються від політики погроз та ізоляції щодо України, а пропонують партнерство у темі набуття Україною без'ядерного статусу.

Першим свідченням цієї зміни політики США став візит у червні 1993 року міністра оборони Леса Аспена до Києва. Він запропонував українському керівництву допомогу Пентагону у відокремленні ядерних боєголовок від стратегічних ракет та подальшого їх зберігання в Україні під міжнародним контролем. Це відповідало парламентській стратегії.

Одразу після цього візиту відбулися слухання в американському Сенаті щодо української ядерної зброї (на них головував нинішній президент США і тодішній голова сенатського комітету Джо Байден). Вони засвідчили, що позиція Вашингтона щодо України почала змінюватися відповідно до останніх рішень українського парламенту.

У липні 1993 року українській парламентській делегації, що перебувала у США, передали програму широкомасштабної співпраці щодо сприяння ядерному роззброєнню України. Вона також повністю відповідала парламентській стратегії та рішенням і принципово відрізнялася від кремлівської. Підтвердженням таких намірів нової адміністрації США стала домовленість президентів Клінтона і Єльцина на Самміті G-8 у Токіо (липень 1993) перевести переговори урядових делегацій України та РФ у темі ядерного роззброєння з двостороннього формату у тристоронній за участю США.

Але попри таку принципову зміну позиції Заходу щодо ядерної політики України, наша виконавча влада на чолі з президентом Кравчуком продовжувала рухатись за кремлівським сценарієм. І тому у вересні 1993 року у Масандрі (Крим) за участю президентів Кравчука та Єльцина відбулося підписання низки міжурядових угод про передачу РФ усіх ядерних боєголовок, частини стратегічних носіїв (ракети та стратегічна авіація) та більше 90% українського Чорноморського флоту плюс база у Севастополі.

Нові ядерні угоди готував віце-прем'єр Валерій Шмаров, який у липні 1993 року замінив мене на посаді керівника урядової делегації. Причину заміни президент Кравчук пояснив так: «Урядові переговори щодо ядерного роззброєння зайшли у глухий кут». Інакше кажучи, мене, як голову делегації, усунули від переговорного процесу через те, що я керувався стратегією парламенту, а не кремлівськими настановами.

Така поведінка української виконавчої влади принципово змінила і настрої Білого дому. Президент Клінтон знову став союзником Росії і не лише у темі ядерного роззброєння України, але і нової конструкції європейської безпеки (програма співпраці Росії з НАТО «Партнерство заради миру»). Про неї оголосили під час саміту НАТО в Брюсселі 11 січня 1994 року, куди було запрошено Єльцина у статусі почесного гостя.

Але не тільки це. Новим спільним аргументом, який найчастіше використовували Росія та США у тиску на Україну щодо ядерного роззброєння, стала теза про зменшення ядерних загроз світу. Тому з подачі Росії США також погодились не тільки з передачею Москві усієї ядерної зброї України замість її знищення, як то вимагало рішення українського парламенту, але з пропозицією, що без'ядерна Україна отримає замість юридичних гарантій своєї безпеки Будапештський меморандум.

Видання The National Interest влучно зазначило, що «Будапештська угода скидалася на дипломатичну гру в мушлю – коли зброю передавали від слабшої держави сильнішій (і з імперськими претензіями) здебільшого для того, щоб заспокоїти російську невпевненість у досягнені паритету в її ядерному арсеналі щодо США».

Як засвідчив розвиток подальших подій, передача РФ ядерної зброї України призвела не лише до посилення її неоімперських амбіцій, але й до суттєвого збільшення ймовірності ядерного апокаліпсису. Як відомо, Годинник Судного дня останній раз перевели 23 січня 2023 року, стрілки встановлено на 23:58:30. Тобто, за одну хвилину 30 секунд до глобальної катастрофи.

Висновки

1. Вранці 24 лютого 2022 року постала нова реальність 21 століття. Друга за ядерною потугою країна світу та один із гарантів Будапештського меморандуму розпочала широкомасштабну війну проти демократії. І хоча московський диктатор Путін називає своє вторгнення в Україну «спецоперацією», це – черговий глобальний перерозподіл впливів між демократією та тоталітаризмом. Нинішнє жахіття нової глобальної війни повністю спростувало хибну тезу тих західних аналітиків, які на початку 90-х минулого століття стверджували, що ядерна Україна – це загроза світовій стабільності, а не стримуючий фактор неоімперських амбіцій Росії.
2. Ядерне роззброєння України в результаті не призвело до підвищення рівня світової безпеки. Навпаки – принцип ядерного стримування, на якому тримався мир після Другої світової, було ущент зруйновано. Розпочалася ера нової гонки за ядерну перевагу, лідером якої сьогодні одноосібно стали США.
3. В умовах зростаючого хаосу міжнародного правопорядку та все більшої кількості воєнних конфліктів, які охоплюють світ, вкрай безглуздими видаються аргументи тих політиків та аналітиків США, які продовжують перейматися проблемою майбутнього Росії, а не власною безпекою. Поразка Путіна в Україні та подальший розпад варварської імперії їх чомусь лякає більше, ніж загроза нових воєн, у яких вже будуть гинути не українські захисники, а американські солдати.

І останнє. Книга «Історія ядерного роззброєння України», яка вийшла з друку у 2015 році, тобто через рік після початку російсько-української війни, завершується підсумками, головною тезою яких стала констатація, що політичною помилкою Заходу була недооцінка нових російських загроз після розпаду СРСР. А це призвело до нових глобальних втрат, а не до підвищення рівня світової безпеки.

США втратили, бо самостійно не спроможні забезпечувати стабільність у світі. Дипломатичний тиск та економічні санкції Заходу щодо Росії не змусили Москву повернути Україні Крим та вивести війська з територій українських Донецької і Луганської областей. Військову допомогу США не наважилися надати Україні, боячись, що цей «конфлікт сусідів» може перерости у третю світову війну.

Росія втратила, бо відсутність у регіоні потужного демократичного впливу з боку України призвело до формування режиму, якого ще у світі не було. З подачі Росії у 1992 році низка західних видань називали Україну «дикуном із ядерною булавою». За іронією долі, сьогодні мало хто заперечить, що таким дикуном є Росія.

Але найбільших втрат зазнала Україна. Мільярди доларів збитків, втеча за кордон мізків, втрата економічних можливостей, невиправдане погіршення рівня життя, розвал армії і що найболючіше – втрата тисяч життів українських патріотів, які полягли у боротьбі з російським агресором та мирних мешканців, які загинули від російських обстрілів.

Розпочався 2024 рік. Путінська війна перейшла у нову фазу – майже по всьому периметру українських кордонів два роки тривають кровопролитні бої, які світ не бачив останні 70 років. І не лише. Ядерний тероризм, методичне і тотальне винищення українських територій та цивільного населення відбувається на очах усього світу. І це не жахливі кадри минулого – це 21 століття.

У цьому контексті постає одне питання: чи існує десь та умовна червона лінія для Заходу, перетнувши яку, божевільний диктатор Путін нарешті відчує всю силу та переваги демократії над тоталітаризмом?

Нагадаю, що лише одна економіка США у 15 разів потужніша за російську, а в Рамштайні, де узгоджують надання військової підтримки Україні, збираються представники 50-ти найрозвинутіших демократичних країн світу. Сукупні ресурси яких перевершують можливості кремлівського диктатора у сотні разів.

Теги: Напад Росії на Україну | Война | Війна | Будапештський меморандум | Шеварднадзе Едуард | Кучма Леонид | Ельцин Борис | Билл Клинтон | НАТО | Пентагон | ядерна зброя | Ядерное оружие | США | Росія | Россия | Україна | Украина

Марія Войтенко
оглядач новин

06 січня 2024 г., 11:14 | Переглядів: 2299 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

Важливі новини

19.05.2026 Мільярди на крові під маскою меценатства: як власник «Трухи» Володимир Литвин легалізує дубайські ка... #Труха #Аваков #Urban One

13.05.2026 Розшукуваний бізнесмен Борис Ушерович через кіпрсько-іспанський ландромат... #РЖД #Кипр #Кіпр

ЦЕНЗУРА — Як обійти блокування і читати наш сайт

Останні новини
По даті | По переглядам | По коментарям

20:53 Від початку року Сили оборони звільнили 590 квадратних кілометрів території, — Зеленський
20:47 Тільки повноправне членство: Сибіга відреагував на ідею Мерца щодо «нового формату» відносин України з ЄС
20:41 Експрем'єр Франції Габріель Атталь оголосив про участь у президентських виборах 2027 року
20:35 Кабмін оновив правила бронювання: мінімальну зарплату підвищать до 26 тисяч гривень
20:29 В Ірпені блискавка влучила в електропідстанцію
Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне
20:23 У Хмельницькому поліцейські жорстко скрутили ветерана через питання "чому не на фронті?"
20:20 Голова Національної розвідки США Тулсі Габбард подала у відставку, — Fox News
20:12 Пільги для Китаю на 27 мільярдів: як безмитні посилки вимивають кошти з українського бюджету
20:06 Іран знищив близько 20% довоєнних запасів американських дронів Reaper, — Bloomberg
20:01 Бронь за посаду: директор Харківського вузла спецзв'язку створив ОЗУ для ухилення від мобілізації
19:55 Мільйонна зарплата, гектари землі та орендоване авто: що в декларації ексголови поліції Хмельниччини Герасимчука
19:49 У Єлисейському палаці пройшли обшуки у справі про махінації на мільйонних держпохоронах
19:43 Німеччина пропонує новий механізм фінансування допомоги Україні через оборонну співпрацю з НАТО
19:37 Кіпрські офшори та забудови в РФ: журналісти знайшли російський слід у бізнесі житомирської депутатки Костюшко
19:30 У Сумській області дрон атакував комбайн, — ОВА
19:24 Україна та Росія обговорюють продовження масштабного обміну полоненими, — Андрій Юсов
19:18 Генштаб ЗСУ спростував удар по гуртожитку в Старобільську: ціллю був штаб підрозділу БпЛА "Рубікон"
19:12 Порноскандал у Нацполіції: топпосадовці трьох областей вийшли із СІЗО під заставу
19:06 Аграрний кластер та елітні ЖК: як родина екскретора Іванишина побудувала бізнес-імперію на базі держуніверситету
19:00 Автівки буквально пливуть: місто Вишневе пішло під воду через потужну зливу
18:55 Суд у Чернівцях повернув на розслідування справу про спробу вивезення 3 тисяч тонн зерна за підробленими документами
18:50 Єврокомісія пропонує відтермінувати санкції проти виробника чипів для армії РФ заради автопрому ЄС

Теги новин
COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Напад Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування
Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?
○ Так, повністю зможе
○ Частково зможе, але не відразу
○ Ні, не зможе
○ Це залежить від дій інших сторін
○ Важко відповісти
Голосувати
Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал
Реклама на сайті • Наші партнери
Політика конфіденційності

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.

Facebook | Twitter | YouTube | RSS-підписка | Email-розсилка | Мобільна версія

0.040406